

“Сув хўжалиги менежменти” фанидан маърузани ўқитиш технологияси

3-Мавзу: Сув хўжалигини бошқаришда кадрлар тизими

1.Маъруза машғулотининг ўқитиш технологияси

Вақти – 4 соат	Талабалар сони: 34-36 нафар
Ўқув машғулотининг шакли	Визуал маъруза
Маъруза машғулотининг режаси	<ol style="list-style-type: none"> 1. Сув хўжалигини бошқаришда кадрларнинг тутган урни ва ахамияти. 2. Бозор иқтисодиёти шароитида кадрлар сиёсати 3. Кадрлар ишини шакллантириш. 4. Кадрлар ишини такомиллаштириш. 5. Кадрлар захирасини шакллантириш.
Ўқув машғулотининг мақсади: Сув хўжалигини бошқаришда кадрлар тизими тўғрисида билимларни ҳамда тўлиқ тасаввурни шакллантириш.	
<p><i>Педагогик вазифалар:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - сув хўжалигида ишлаб чиқаришни бошқаришда кадрларнинг тутган урнини изоҳлаб бериш; - сув хўжалигида ишлаб чиқаришни бошқаришда кадрлар ахамиятининг ўзига хос хусусиятларини тушунтириш; - бозор иқтисодиёти шароитида кадрлар сиёсатининг мазмунини тушунтириш; - кадрлар ишини шакллантиришнинг моҳиятини тушунтириш; -кадрлар ишини такомиллаштириш бўйича тассаввур ҳосил қилиш. -кадрлар захирасини шакллантириш бўйича тассаввур ҳосил қилиш. - кадрлар ишини шакллантиришнинг белгиловчи омиллари бўйича тассаввур ҳосил қилиш. 	<p><i>Ўқув фаолиятининг натижалари:</i></p> <p>Талаба:</p> <ul style="list-style-type: none"> - сув хўжалигини бошқаришда кадрларнинг тутган урнини изоҳлайди; - сув хўжалигини бошқаришда кадрлар ахамиятининг ўзига хос хусусиятларини тушунтиради; - бозор иқтисодиёти шароитида кадрлар сиёсатининг мазмунини айтиб бера олади; - кадрлар ишини шакллантиришнинг моҳиятини айтиб бера олади; - кадрлар ишини такомиллаштириш бўйича тассаввурга эга бўлади; - кадрлар захирасини шакллантириш бўйича тассаввурга эга бўлади. - кадрлар ишини шакллантиришнинг белгиловчи омиллари бўйича тассаввурга эга бўлади.
Ўқитиш услуби ва техникаси	Визуал маъруза, блиц-сўров, баён қилиш.
Ўқитиш воситалари	Маърузалар матни, проектор, тарқатма материаллар, маркер, скотч, график органайзерлар.
Ўқитиш шакли	Жамоавий ишлаш. Гуруҳлар билан ишлаш.
Ўқитиш шарт-шароити	Проектор, компьютер билан жиҳозланган аудитория

Маъруза машғулотининг технологик картаси

Босқичлар, вақти	Фаолият мазмуни	
	Ўқитувчи	талаба
1-босқич. (10- мин.)	<p>1.1. Ўтган дарсда “Сув хўжалиги ишлаб чиқаришида илмий-техника тараққиёти ва сифатни бошқариш” мавзусини вазифа қилиб берилган-лигини эълон қилади.</p> <p>Мавзуни ўрганишда “Инсерт усули” дан фойдаланиб, матнни қуйидаги белгилар билан белгилаб чиқиш кераклигини эслатади: (1- илова).</p> <p>(v) - мен билган нарсани тасдиқлайди.</p> <p>(+) – янги маълумот.</p> <p>(?) – мени ўйлантирди. Бу борада менга қўшимча маълумот зарур.</p> <p>Талаба билган нарсани тасдиқлайди, унга нима янги маълумот эканлигини сўрайди.</p>	<p>Эшитади, тайёргарлик кўради.</p> <p>Талабалар топшириқ бўйича ўз фикрларини айтадилар.</p>
2-босқич. (20 мин.)	<p>2.1. Мавзу бўйича талабаларнинг билимларини мустаҳкамлаш мақсадида саволлар беради:</p> <p>1. Сув хўжалиги тизимида илмий - техника тараққиётининг моҳияти ва аҳамияти нимадан иборат?</p> <p>2. Илмий - техника ютуқларидан фойдаланишнинг объектив зарурлигини тушунтиб беринг?</p> <p>3. Мелиорацияда илмий - техника тараққиёти қандай шаклларда намоён бўлади?</p> <p>4. Сув хўжалиги тизимида илмий - техника тараққиётини амалга ошириш босқичлари нималардан иборат?</p>	<p>Саволларга жавоб берадилар</p>
3-босқич. (40 мин.)	<p>3.1. Янги мавзуни эълон қилади. Режаларини ёздирди.</p> <p>3.2. Ҳар бир режа бўйича тушунча берилади (1-4 иловалар).</p>	<p>Эшитади, ёзиб олади.</p> <p>Тинглайди, ёзиб олади.</p>
4-босқич. Яқуний (10 мин.)	<p>4.1 Мазкур мавзу бўйича умумий хулоса қилади ва мустақил ишлаш учун саволлар беради (5-6 иловалар)</p> <p>4.2. Уйга вазифа қилиб Венна диаграммаси, Т-жадвалидан фойдаланиб, лойихалаш ташкилотлари ва сув хужалиги ташкилотлари структураларнинг бир-бирига боғлиқлик хусусиятларини, афзалликлари ва камчиликларини кўрсатиб беришни эълон қилади.</p> <p>4.3. Қоидаларини тушунтириб ўтади</p>	<p>Эшитади, аниқлаштиради.</p> <p>Топшириқни ёзиб олади.</p>

«Сув хўжалиги ишлаб чиқаришида илмий-техника тараққиёти ва сифатни бошқариш»

мавзусини ўрганишда

“Инсерт усули” дан фойдаланиш

Матнни белгилаш тизими

(v) - мен билган нарсани тасдиқлайди.

(+) – янги маълумот.

(-) – мен билган нарсага зид.

(?) – мени ўйлантирди. Бу борада менга қўшимча маълумот зарур.

Инсерт жадвали

Тушунчалар	v	+	-	?
Илмий-техника тараққиёти				
Меҳнатни рағбатлантириш				
Сифатни бошқариш				
Техник иқтисодий асоснома				
Технологик жараён				
Шарномавий муносабатлар				
Ижтимоий муносабатлар				
Инсоний муносабатлар				

1-илова

Кадр - бу ижтимоий-иқтисодий ёки бошқарув операцияларини бажарувчи, меҳнат воситаларидан фойдаланган ҳолда меҳнат ашёларини қайта ишлаш билан банд ходимдир

Раҳбарлар(бошқарувчи тизим) - бу корхона бошлиғи, бошлиқ муовинлари, бўлим бошлиқлари, қурилиш участкаси бошлиқлари, ва бошқа бошқарувчи раҳбар ходимлар. Қарорлар қабул қилиш ҳамда барча ходимларнинг бўйсунушининг юридик ҳуқуқи билан ифодаланади

Мутахассислар - бу бошқарувнинг барча функциялари бўйича қарор қабул қилиш учун жавоб берадиган йўналиш раҳбарлари ва бошқарувнинг айрим функцияларини амалга оширувчи функционал раҳбарлар ҳисобланади

Раҳбарларнинг мутахассислардан асосий фарқи, қарорлар қабул қилиш ҳамда барча ходимларнинг бўйсунушининг юридик ҳуқуқи билан ифодаланади.

Мутахассисларни меҳнатлари натижаларига кўра уч асосий гуруҳга бўлиш мумкин:

Функционал мутахассислар

- фаолиятлари натижаси бошқарув ахбороти ҳисобланади (иктисодчилар, бухгалтерлар, молиячилар, маркетинглар ва бошқалар)

Мутахассис-инженерлар

- уларнинг фаолиятлари натижасида конструктор-технологик ёки техника, ишлаб чиқариш технологияси жабҳасидаги лойиҳа ахбороти ҳисобланади

Хизматчилар – техник мутахассислар

- (операторлар, дастурчилар, курьерлар ва бошқалар), улар бошқарув жараёнида ёрдамчи ишларни бажарадилар.

Ҳозирги вақтда, бозор иқтисодиёти шароитида сув хўжалиги ташкилотларида бошқарув кадрларининг аҳамияти тобора ортиб бормоқда. Бу биринчи навбатда бошқарувни демократизациялаш билан боғлиқ бўлса, бошқа томондан турли ташкилий – ҳуқуқий бошқарув шаклига ўтиш билан, замонавий раҳбар мутахассисларни тайёрлашнинг аҳамиятини ошириш билан ва ниҳоят ходимларни ижтимоий талабини тушуниб етиш билан боғлиқдир.

Бошқарув кадрлари тушунчаси икки, жумладан, кадрлар сиёсати ва кадрлар билан ишлаш тушунчалари узвий боғлиқдир.

Кадрлар сиёсати

- бу керакли амалий, профессионал ва ишбилармонлик хусусиятларига эга, бошқарувнинг юқори малакали кадрларини тайёрлаш, қайта тайёрлаш, танлаш ва таркибини мунтазам такомиллаштириб боришдан иборатдир.

Кадрлар стратегияси

- корхона ривожининг муайян босқичида кадрлар билан ишлашнинг асосий мақсадлари, вазифа ва воситаларини белгилаб беради.

Кадрлар иши тактикаси

- кадрлар билан ишлаш, аниқ шароитларда кадрлар сиёсати тамойилларини изчил амалга оширишни ташкил этади.

Кадрлар билан ишлаш тизимли ёндошувга асосланиш зарур. Бошқарув ходими билан ишлаш шакллари, усуллари, йўналиш ва мезонлари *кадрлар иши тизимини яратади.*

Кадрлар захираларини режалаштириш ходимларни лавозимлар буйича кутариш ва у билан боғлиқ бўлган тадбирларни ишлаб чиқиш истикболли мақсадни аниқлашни талаб этади. У ходимларнинг ишдан кетиши, лавозимлар буйича кутариш каби масалаларни ўз ичига олади.

Кадрлар ишини такомиллаштириш

1. Кадрлар сиёсатини тубдан такомиллаштириш – бу бошқарув аппаратида банд бўлган ходимлар сонини қисқартиришдан иборатдир.
2. Замонавий бошқарув ходимларини, яъни янги турдаги иқтисодий фикр юритувчи субъектларни тайёрлаш.
3. Кадрлар захираси билан ишлашда янги услубларни шакллантириш ва ривожлантириш (танлов эълон қилиш ва бошқа усуллар орқали энг яхши номзодни танлаш).

4.Раҳбар ва ходимларни иқтисодий рағбатлантириш тизимини такомиллаштириш. Иқтисодий дастакларни, яъни зарур ҳаётий шароитларни яратиш (уй-жой бериш, юқори маош тайинлаш ва ҳоказо) натижасида раҳбар ва ходимларни иш самарадолигини оширишдан иборатдир.

5.Бошқарув амалиётига меҳнатни илмий асосида ташкил қилишни жорий қилиш, турли фан мутахассисларини, турли тармоқ илмий ходимларини, раҳбарларни ўқитиш учун жалб қилишдан иборатдир.

6.Бошқарув ходимларини меҳнатини компьютерлаштириш. Бу ходимларни бир хилдаги, такрорланувчи катта ақлий иш талаб қилмайдиган ҳаракат ва операциялардан озод этишдир.

5-илова

Хулоса

Бозор иқтисодиёти шароитида кадрлар ўрни ғоят ўсиб бормоқда. Бу бошқарувни демократлаштириш, бошқарувнинг турли ташкилий – ҳуқуқий шаклларига ўтиш билан, мустақил бошқарув қарорини қабул қилишга қадар замонавий раҳбар ва мутахассисларни тайёрлаш, «инсон омили»нинг ўсиши билан боғлиқдир.

Мустақиллик шароитида якка ҳокимликдан демократик бошқарувга ўтилди. Бирок бу бозор ходим билан ишлашга жиддий таъсир кўрсатди.

Ташкилот учун керакли вақтда, керакли ўринда, зарур миқдорда ҳамда тегишли малакага эга бўлган шундай ходимларга эга бўлиш муҳимки, улар ишлаб чиқариш вазифаларини ҳал қилиш, унинг ўз мақсадларига эришиши учун зарур бўлади. Ходимларни режалаштириш юқори меҳнат унумдорлигини кўлга киритиш ва ишдан қониқиш ҳосил қилиш учун шарт-шароитлар яратиб бериши лозим.

Ташкилотдаги барча ходимларнинг манфаатларини ҳисобга олиш ходимларни режалаштириш вазифаларидан бири ҳисобланади. Ходимларни режалаштириш ташкилотдаги умумий режалаштириш жараёнига қўшилиб кетган тақдирдагина самарали бўлади.

6-илова

Назорат саволларига жавоб беринг.

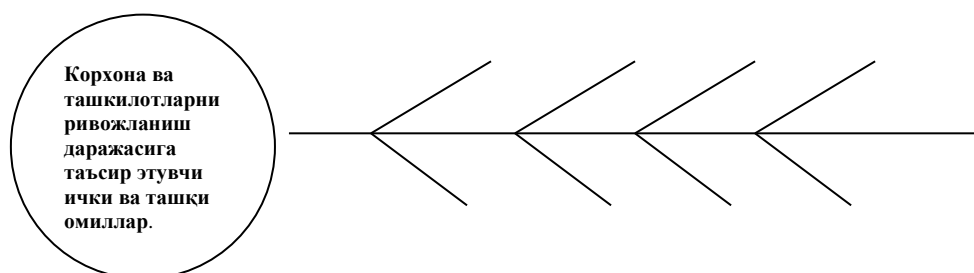
1. Сув ҳўжалиги тизимида кадрларнинг тутган ўрни ва аҳамияти нималардан иборат?
2. Сув хўжалигини бошқаришда кадрлар тизимини қандай тушунасиш?
3. Лавозимлар бўйича жой алмашиш жараёни қандай тартибда амалга оширилади?
4. Кадрлар захирасини шакллантириш манбаларини изоҳлаб беринг?
5. Меҳнат ресурсларини бошқаришни қандай тушунасиш?
6. Меҳнат ресурсларини бошқаришнинг асосини нима ташкил этади?
7. Меҳнат ресурсларини бошқаришнинг долзарб муоммолари нималардан иборат?
8. Меҳнат ресурсларидан самарали фойдаланишни қандай тушунасиш?

1-Топшириқ:

Корхона ва ташкилотларнинг ривожланиш даражасига таъсир этувчи ички ва ташқи омиллар.

“Балиқ скелети” техникаси

Ушбу технология муоммоларнинг ечимини топишга қаратилган. Юқори қисмида ички ва ташқи омиллар тури ёзилса, пастки қисмида мисоллар билан изоҳланади.

2- Топшириқ:

“Кадрлар менежменти тўғрисида нималарни биласиз?”

Савол	Кадрлар менежменти тўғрисида нималарни биласиз?
(Ф)-Фикрингизни баён этинг	
(С)-Фикрингиз баёнига сабаб кўрсатинг	
(М)-Кўрсатган сабабингизни исботловчи мисол келтиринг	
(У)-Фикрингизни умумаштиринг	

ФСМУ технологияси ёрдамида йўналтирувчи тавсиялар асосида ечинг:

ФСМУ технологияси қондаси.

Ушбу технология мунозаралари масалаларни ҳал этишда ҳамда ўқув жараёнининг баҳс-муносабатларини ўтказишда қўлланилади, чунки бу технология талабаларни ўз фикрини ҳимоя қилишга, эркин фикрлаш ўз фикрини бошқаларга ўтказишга, очиқ ҳолда баҳслашишга ҳамда шу билан бирга баҳслашиш маданиятини ўргатади.Тарқатилган оддий қоғозга ўз фикрларини аниқ ва қисқа ҳолатда ифода этиб,тасдиқловчи далиллар ёки инкор фикрларини баён этишга ёрдам беради.

3- Топширик:

Кадрлар захирасини шакллантиришни афзалликлари ва камчиликлари

АФЗАЛЛИКЛАРИ	КАМЧИЛИКЛАРИ
?	?